Ondubbelzinnige lering uit D-Day

MS. Veertig jaar geleden, op 6 juni 1944, waagden de Westelijke geallieerden eindelijk de beslissende sprong naar het door de Duitsers geknechte West-Europa. Daarmee zetten zij de eerste stap op de lange, moeizame weg die nog moest worden afgelegd om uitvoering te kunnen geven aan de opdracht die generaal Eisenhower had gekregen bij zijn benoeming tot opperbevelhebber van de geallieerde strijdkrachten voor het Europese operatietoneel:

You will enter the continent of Europe and, in conjunction with the other Allied Nations, undertake operations aimed at the heart of Germany and the destruction of her armed forces.

Dat de herdenking van die gebeurtenis op 6 juni van dit jaar op Utah Beach, in aanwezigheid van verscheidene staatshoofden en andere autoriteiten alsmede zo'n dertigduizend oudstrijders, een feestelijk karakter zal krijgen, laat zich begrijpen wanneer men bedenkt dat D(ecision)-Day met recht door de destijds nog onderdrukte volkeren werd beschouwd als de voorbode van hun naderende bevrijding. Anderzijds is het te hopen dat alle feestgedruis niet zal doen vergeten hoeveel bloed moest worden betaald voor die vrijheid: in heel de Tweede Wereldoorlog was nergens het aantal gesneuvelden per vierkante kilometer hoger dan in Normandië.

Sinds de Britse en Amerikaanse oorlogsleiders in het laatst van 1941 op de Arcadiaconferentie te Washington waren overeengekomen eerst te zullen afrekenen met Duitsland — „Hitler first" — hadden de buiten het bereik van de gemeenschappelijke vijand gebleven Verenigde Staten zich tot het uiterste ingespannen om van Groot-Brittannië het gigantische arsenaal te maken dat nodig zou zijn om die springplank naar Hitlers Vesting Europa ook metterdaad te kunnen benutten voor een succesvolle invasie. Die Amerikaanse hulp was bijzonder welkom, maar dat betekende nog allerminst dat er ook eenheid van opvatting was over de plaats en het tijdstip van de komende afrekening. Van overijld handelen mocht geen sprake zijn, want het onverhoopt mislukken van een zo essentiële onderneming zou de krijgskansen uiterst nadelig beïnvloeden.

De raid op Dieppe — 19 augustus 1942 — had geleerd dat het onverantwoordelijk was een frontale aanval op de Duitse kustverdediging te doen en daarbij het element *verrassing* te laten prevaleren boven massale vuur- en luchtsteun: meer dan vijftig procent verliezen bij die actie was de prijs die moest worden betaald voor de les dat er een overmacht aan personeel en materieel aan land moest worden gebracht en dat zowel ter zee als in de lucht een ruim overwicht moest zijn verzekerd alvorens aan het beoogde succes ook maar kon worden gedacht. Om aan die voorwaarde te kunnen voldoen, was meer tijd nodig dan de Amerikanen eigenlijk wilden uittrekken voor de beslissing in Europa; immers, in het Verre Oosten zagen hun troepen zich genoodzaakt zich de Japanners van het lijf te houden tot de overwinning in Europa zou zijn behaald, en het thuisfront wilde niets liever dan dat er op zo kort mogelijke termijn een einde zou worden gemaakt aan het sneuvelen van Amerikaanse soldaten in de Pacific.

De lange aanloopperiode was derhalve onvermijdelijk, vooral ook omdat in de plannen niets aan het toeval mocht worden overgelaten. Eerst en vooral moest ervoor worden gezorgd dat de aanvoer van troepen en materieel naar Engeland niet langer door de Duitse onderzeeboten kon worden belemmerd; daartoe was het noodzakelijk dat de *Slag om de Atlantische Oceaan werd gewonnen,* en die overwinning tekende zich in de loop van 1943 steeds duidelijker af toen de geallieerden tegenover een verlies van drie miljoen ton scheepsruimte erin slaagden veertien miljoen ton aan nieuwbouw toe te voegen aan hun zeetransportcapaciteit, en bovendien in een enkele maand — mei 1943 — niet minder dan achtendertig vijandelijke onderzeeboten wisten te vernietigen. Was dat probleem opgelost, dan moesten de *geallieerde strijd-*

krachten maximaal worden voorbereid op hetgeen hen te wachten stond. Ook moest worden verzekerd dat de *Duitse oorlogsindustrie* — met inbegrip van de ingeschakelde produktiecapaciteit in de bezette gebieden — afdoende werd *verzwakt.* Dat zelfde gold voor het *transportwezen, de verbindingen en het Duitse thuisfront.* Voorts was het een dwingende noodzaak dat Hitlers *strategische reserve elders gebonden* zou zijn, zodat zij niet op korte termijn in de beslissende strijd zou kunnen ingrijpen. Daarenboven moest de *Luftwaffe* zodanig worden *toegetakeld* dat zij het luchtoverwicht onmogelijk zou kunnen betwisten. En ten slotte zou, als aan al die voorwaarden was voldaan, de weersgesteldheid gunstig moeten zijn voor de overtocht èn voor de hele logistieke ondersteuning van wat erop zou volgen.

Hitler had zijn vertrouwen geheel en al gesteld op de Muur die hij had laten bouwen voor de verdediging van het Europa waarover zijn Derde Rijk ,,voor eeuwig" zou heersen. Die Atlantikwall was echter niet alleen een toonbeeld van de statische verdediging, zij was ook uitsluitend gericht naar de zeezijde: reden voor de geallieerde planners een belangrijke rol toe te bedelen aan de luchtlandingseenheden die in de rug van de kuststellingen zouden worden neergelaten. Bovendien is het goed te bedenken dat de kwaliteit van de Duitse troepen beslist niet meer dezelfde was als van de zegevierende Wehrmacht die vier jaren eerder Frankrijk onder de voet had gelopen: het gros van de ervaren eenheden was reeds lang aan het Oostfront of in Noord-Afrika uitgeschakeld, en het Zevende Leger dat de Atlantikwall moest verdedigen, was uitgerust met een allegaartje van wapens — bijna honderd verschillende modellen met meer dan tweehonderdvijftig soorten munitie — terwijl het voertuigenpark meer dan vijftig verschillende fabrikaten bevatte!
Tegen die Duitse verdedigers, die zeker niet als eerste garnituur konden worden beschouwd, zette de geallieerde leiding een concentratie in van mensen en materieel die de grootste was die ooit in de geschiedenis was bijeengebracht op een slechts dertig kilometer breed front: twee miljoen man, een half miljoen tanks, gevechts- en andere voertuigen, meer dan drie miljoen ton wapens, munitie en andere voorraden, vervoerd door de grootste Armada van alle tijden, bestaande uit vijfduizend schepen waarvan zevenhonderd oorlogsbodems, voorafgegaan door achttienduizend parachutisten die de rug bedreigden en daarna de flanken van de operatie beveiligden.

Voor hen die tot de oudere generatie behoren, zal het ongetwijfeld relatief gemakkelijk zijn de gebeurtenissen uit die spannende dagen opnieuw in de geest te doorleven. Wie die episode niet, of niet bewust, heeft meegemaakt zal het moeten stellen met hetgeen de — uitgebreide — literatuur daarover vermeldt. Misschien heeft de laatstbedoelde categorie ook wel enige moeite met zich in te denken hoezeer de hele operatie heeft gebalanceerd tussen slagen en falen. Het is evenwel noodzakelijk zich voor te stellen hoe de kansen op succes zouden zijn in een vergelijkbare situatie in de tegenwoordige tijd. Dat daarbij dan zeer grote vraagtekens gewettigd zijn, mag wel als vaststaand worden aangenomen.
Nog daargelaten of Groot-Brittannië opnieuw zou kunnen dienen als springplank voor de bevrijding van een onverhoopt bezet Europa, moet worden betwijfeld of een omvangrijke concentratie en verplaatsing van de voor een hedendaagse invasie vereiste troepensterkte door de moderne waarnemingsmiddelen níét zou worden opgemerkt; het lijdt geen twijfel of de huidige ballistische en vrije raketten, met hun toegenomen bereik en indrukwekkende trefzekerheid, zouden verschrikkelijk huishouden onder een op de invasiestranden aankoersende vloot. Bovendien lijkt het onwaarschijnlijk dat een geleidelijk opbouwen van de sterkte in een gevestigd landingshoofd, ter voorbereiding op het daaruit in een volgende fase uitbreken, nu andermaal zou worden toegelaten door een verdediger die beschikt over een overmacht aan middelen voor een beweeglijke oorlogvoering.
Kortom, op zijn zachtst gezegd lijken de kansen op succes van een eventuele nieuwe invasie ter bevrijding van Europa minimaal. Wanneer er dan ook aanleiding bestaat, ter gelegenheid van de veertigjarige herdenking van D-Day een les te trekken, is het wel deze dat het raadzaam is de tóén herwonnen vrijheid níét lichtvaardig weer te laten verlorengaan, noch ook maar het geringste risico te lopen dat ,,anderen" offers zouden moeten brengen om ònze kastanjes andermaal uit het vuur te komen halen!